

Til Statsforvalteren i Oslo og Viken, sfovpost@statsforvalteren.no

Søndre Sandås, 13. januar 2023

Verneforslag for Østmarka nasjonalpark: Høringsvar fra Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA).

Vi viser til Statsforvalterens høringsdokument av 14. oktober 2022.

A. Vårt høringsvar har følgende hovedpunkter

1. Vi støtter alternativ 1 med en stor, tredelt nasjonalpark og en brem av friluftslivsområder etter Markaloven mot vest og nordvest.
2. Det nåværende Østmarka Naturresevat må beholde sine strenge vernebestemmelser selv om det blir en del av nasjonalparken. Blant annet må forbudet mot all sykling opprettholdes. Sykling sliter på stiene, og det å møte syklistene i Markas «hjerte» reduserer den roen og nærheten til naturen som mange søker i reservatet.
3. Vi støtter Østmarkas Venner i noen små utvidelser av nasjonalparken, se deres høringsvar. Vi ber også om at to områder på privat grunn vurderes å innlemmes i vernet, dersom grunneier kunne tenke seg det: Skogspartiet mellom Krokhol gård og Paddetjern (eier er trolig Krokhol gård), og området Blåsyna der en rekke sjeldne arter er påvist, mellom to kraftlinjer, nord for Eriksvann (eier er Losby). Også på østsiden av bekken nord for Eriksvann (på Losbys eiendom) er flere rødlistearter påvist, bl.a. lappjuke.
4. Dette er en unik mulighet til å bevare et stort og forbausende intakt skogslandskap nær landets største befolkningsskonsentrasjon. Denne sjansen kommer aldri igjen. Vernet fyller en mangel både i nasjonalparksystemet og i skogvernet. Her er det viktig å se de store linjene. Det blir et varig og verdifullt naturområde for friluftsliv, rekreasjon og folkehelse. Dagens friluftaktiviteter skal fortsette, så sant de ikke sliter unødige på naturkvalitetene. Vi mener at idretts- og friluftorganisasjonene bør kunne finne seg vel til rette i den nye vernemosaikken. Aktiviteter som kan være en trussel mot naturkvaliteter, som større sykkelkonkurranser, bør kunne legges i de store arealer av Østmarka som ikke får noe vern.
5. Merknader til foreslåtte vernebestemmelser: Vi er mot bruk av elsykkel i nasjonalparken. Disse er tunge og sliter på stiene, de når langt inn i Marka, og de kan oppnå stor fart. For mange vil de oppleves som et uønsket og forstyrrende element. Vi viser til lovens intensjon om at man i en nasjonalpark skal kunne søke en uforstyrret nærhet til naturen.

B. Utdyping

Vårt klare JA til nasjonalpark kan oppsummeres slik:

- De fleste nasjonalparker ligger høyt til fjells eller langt mot nord. I det systematiske vernearbeidet mangler Norge en nasjonalpark som representerer lavereliggende skogslandskap på Østlandet. Østmarka vil fylle denne mangelen, og andre kandidatområder finnes ikke.
- Vernet vil også bidra til å fylle mangler i det systematiske skogvernet, og redusere behovet for vern på privat grunn i disse trakter.
- Vernet er frivillig og på offentlig grunn. Både Oslo og Nordre Follo kommuner ønsker vernet velkommen.
- En lang rekke naturvern- og friluftsansasjoner ga i 2014 sin støtte til verneforslaget.
- Markaloven gir ikke tilstrekkelig beskyttelse av naturverdiene i Østmarka. Markaloven tillater fortsatt skogbruk. Det kan gis kommunal tillatelse å bygge veier og å hogge i de siste, veiløse skogsområdene i «hjertet» av Østmarka. Markaloven åpner også for å tillate offentlige inngrep som kraftlinjer, transformatorer, m.m. På lang sikt kan Marka-grensen teoretisk presses innover, kombinert med et utbyggingspress. Bare vern som nasjonalpark gir en langsiktig beskyttelse av naturmiljø og landskap.
- Store verneområder er særlig verdifulle. De har flere arter, og større og mer levedyktige bestander enn små verneområder. De er i stand til å tåle slitasje over tid. Det kan være slitasje på grunn av menneskelig aktivitet, eller på grunn av naturlige «katastrofer». Et stort landskap med topografi, vann og vassdrag vil ikke i sin helhet brenne i en skogbrann. Det vil ikke i sin helhet rammes av en storm, og neppe i sin helhet rammes av insektangrep. Arter som er avhengige av f.eks. gammelskog vil kunne overleve i beskyttede lommer og siden spre seg utover igjen.
- Vernet vil bidra til at Østmarka vil kunne fungere som et større økologisk funksjonsområde på Østlandet, også for arealkrevende og sky arter.
- Vernet vil sikre tilgang til intakt natur med stor opplevels- og rekreasjonsverdi og bidra til å bygge folkehelse. Fravær av veier og andre tekniske inngrep, kombinert med stillhet er en sjelden og høyt verdsatt kombinasjon for mange mennesker. Vi viser til lovens intensjon om å «sikre en uforstyrret opplevelse av naturen».
- Vernet vil sikre Markas naturkvaliteter for mange ulike brukergrupper innen friluftsliv og idrett. Allemannsretten består. Dagens bruk vil i store trekk fortsette, inkludert maskinpreparering av tradisjonelle skiløyper. Med god dialog mellom brukergrupper og forvaltning bør eventuelle slitasjeproblemer kunne håndteres.
- Nasjonalparken blir en merkevare for hovedstaden og omliggende kommuner.
- En god besøksstrategi bør kunne skjerme nasjonalparken for turisme-slitasje. Erfaringer fra andre bynære nasjonalparker viser at et nasjonalparksenter med en kort rundløype ofte dekker behovet hos besøkende.
- Hyttefolket får ikke ytterligere begrensninger i sin bruk.

C. Konklusjon

Østmarka nasjonalpark vil fylle en klar mangel i systemet av nasjonalparker i Norge. De fleste parkene ligger fjernt fra folk, høyt til fjells eller langt mot nord. Vi mangler en nasjonalpark som kan representere de lavtliggende skogene på Østlandet. Denne mangelen kan ikke fylles av noe annet sted, ikke av noen andre, og ikke til en annen tid. Østmarka er siste mulige kandidat.

Nasjonalparkene er en viktig del av vår felles naturarv. De skal være naturdokumenter med mange formål: Bevaring av naturkvaliteter og arts mangfold, bevaring av kulturminner, områder for forskning og undervisning, og – ikke minst – områder for naturopplevelse, rekreasjon og friluftsliv. Inkludert kontrollert turisme. Vi kan legge til at nasjonalparkene kan få funksjoner for formål som ennå ikke er definert. En av mulighetene er langsiktig miljøovervåking.

Nasjonalparken vil bidra til å fylle både internasjonale, nasjonale og lokale miljømål. Den vil være et verdifullt bidrag til skogvernet. Stortinget har vedtatt 10 prosent vern av norske skoger, men vi er bare halvveis til det målet.

Nærhet til landets største befolkningsskonsentrasjon gir parken unike muligheter til å bidra til et rikt og kortreist friluftsliv, og til å bygge folkehelse. Nasjonalparken blir en merkevare for hovedstaden og omliggende kommuner.

Vernet er frivillig og på offentlig grunn. Både Oslo og Ski (nå Nordre Follo) kommuner har frivillig gitt areal og bedt om nasjonalparkvern. Oslo/Akershus og Rogaland er de eneste fylkene som ikke har en andel i en nasjonalpark.

Noen mener at Markaloven ivaretar naturverdiene like godt. Det er ikke riktig. Skogbruket fikk ingen nye restriksjoner i markaloven. Det er fullt tillatt å bygge nye skogsbilveier inn i de siste intakte landskapene i Østmarka og å hogge der. Vern som nasjonalpark setter en endelig stopper for alle nye tekniske inngrep. Publikum skal tilbys en uforstyrret opplevelse av nærhet til naturen.

Markagrensen kan bli under politisk press. Den kan teoretisk presses innover. Da er statlig vern det eneste som kan stoppe en slik flytting av markagrensen.

Departementet legger fram tre alternativer for vern, med en mulig mosaikk av verneformer. NOA støtter det første alternativet, med en stor og tredelt nasjonalpark. At verneområder er delt, er ikke noe nytt. Alle tre alternativene danner et like stort totalområde. Felles for alle er en sone med friluftslivsområder etter Markalovens paragraf 11 ned mot bebyggelsen i vest. For nasjonalparken vil dette fungere som en verdifull buffersone.

Store verneområder er særlig verdifulle. De har flere arter, og større og mer levedyktige bestander enn små verneområder. De er i stand til å tåle slitasje over tid. Det kan være slitasje på grunn av menneskelig aktivitet, eller på grunn av naturlige «katastrofer». Et stort landskap med topografi, vann og vassdrag vil ikke i sin helhet brenne i en skogbrann. Det vil ikke i sin

helhet rammes av en storm, og neppe i sin helhet rammes av insektangrep. Arter som er avhengige av f.eks. gammelskog vil kunne overleve i beskyttede lommer og siden spre seg utover igjen.

Friluftslivet vil sikres et landskap som blir bevart mot inngrep. Dagens friluftsliv vil stort sett videreføres.

Vi må ikke la denne unike sjansen gå fra oss. Saken er grundig utredet med hensyn på ulike verdier, og både Statsforvalteren, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet er innstilt på vern. Denne sjansen – på frivillig grunnlag – kommer aldri igjen.

Med vennlig hilsen

NATURVERNFORBUNDET I OSLO OG AKERSHUS

Håkon Eide Gundersen (sign.),
Daglig leder

Nikolai Norman (sign.),
Styreleder